

IFMC-2023

“Гэты выдатны форум з’яўляецца адной з самых значных падзей у культурным календары нашай краіны. За сваё доўгае і плённае жыццё фестываль набыў высокі аўтарытэт і прызнанне сярод майстроў і прыхільнікаў сучаснага танца ва ўсім свеце”.

Міністр культуры Рэспублікі Беларусь
Анатолій Маркевіч

Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка 27 лістапада падпісаў Указ № 375 “Аб аб’яўленні 2024 года Годам якасці”. Раішэнне прынята ў мэтах далейшага павышэння якасці жыцця беларускага народа, забеспячэння канкурэнтаздольнасці нацыянальнай эканомікі на сусветнай арэне, стымулявання ініцыятывы, фарміравання ў грамадстве адказнасці за вынікі працы і пачуцця прыналежнасці да будучыні краіны.

У Год якасці зробіць акцэнт на павышэнні канкурэнтаздольнасці Беларусі праз беражлівасць і прадуманае стаўленне да рэсурсаў, рэалізацыю высокатэхналагічных і энергаёмкіх праектаў, прыярытэт акрыяных паказчыкаў над колькасцімі.

Намаганні будучы сканцэнтраваны на выкананні якасных паказчыкаў шляхам стымулявання ініцыятывы, укаранення рацыяналізатарскіх ідэй, умацавання ў грамадстве сацыяльнага аптымізму, імкнення ствараць на агульную карысць.

Прыярытэтную ўвагу плануецца надаць фарміраванню ў грамадзян асабістай адказнасці за дасягненне высокай якасці жыцця. У прыватнасці, гаворка ідзе аб дастатковым узроўні даходаў, свочасовай дыс-

пансерызацыі, здаровым харчаванні, добрай адукацыі, культурным вольным часе.

Абявішчы 2024-ы Годам якасці Прэзідэнт прапанаваў яшчэ ў верасні падчас работнай паездкі ў Магілёўскую вобласць. Тама атрымала працяг у лістападзе, калі беларускі лідар наведваў вытворчас аб’яднанне “Крышталі”.

Будучы год мы аб’явілі Годам якасці. Я пра гэта ўжо казаў. Выпрабавім шмат. І якасці, і прадукцыі. Але трэба лепш. Каб канкураваць. Таму што ў нас акрытая эканоміка. Нам трэба якасць падмаць вышэй, каб канкураваць праектаў, прыярытэт акрыяных паказчыкаў Беларусі.

Палач сустрэчы работнікі прадпрыемства выказалі ідэю — зацвердзіць у краіне адзіны дзяржаўны знак якасці. Аляксандр Лукашэнка ўхваляў ідэю, загадаўшы прызначыць саветкі.

Ураду і Адміністрацыі Прэзідэнта даручана ўнесці прапановы па ўсталяванні дзяржаўнага знака якасці, яго малюнку і парадку прысваення, а таксама распрацаваць і зацвердзіць рэспубліканскі план мерапрыемстваў на правядзенні ў 2024-м Годе якасці.

На агульную карысць

Наступны год у Беларусі пройдзе пад знакам якасці. Зацверджаны дакумент, у якім акрыслены асноўны вектар 2024-га.

За сістэмнасць

Чарговай апаратнай нарада міністра культуры Рэспублікі Беларусь Анаталія Маркевіча з начальнікамі упраўленняў і аддзелаў міністэрства адбылася 28 лістапада. Дзякуючы відэасувязі, у паслядзінні таксама паўдзельнічалі кіраўнікі ўпраўленняў культуры абласных выканаўчых камітэтаў.

Анатолій Маркевіч засяродзіў увагу на інфармацыйнай і кадравай рабоце ў калектывах падначаленых устаноў, на складзе інфармацыйных грун і сістэмнасці такой працы.

Міністр заслухаў справаздачу пра падрыхтоўку да ўрачыстага ўшанавання пераможцаў сёлетніх Дэльфііскіх гульняў. Кіраўнік галіны падкрэсліў, што беларуская моладзь годна абараняе гонар краіны і павінна адчуваць увагу і падтрымку Міністэрства культуры.

Абмяркоўваючы досвед Рускага музея ў Санкт-Пецярбургу пра арганізацыі ўзаемадзейнасці з устаноўмі адукацыі для мастацкага выхавання дзяцей і моладзі. Афіцыйны статус цэнтра арт-педагагікі дазваляе Рускаму музею весці адукацыйна-асветніцкую дзейнасць. Кожны год студыі і групы устаноў прымаюць каля 600 выхаванцаў. А з 1959 года тут збіраюць калекцыю дзіцячых малюнкаў, якая сёння налічвае больш за 4000 работ. Анаталій Маркевіч даручыў накіраваць у Санкт-Пецярбург прадстаўнікоў афіцыйных музеяў для вывучэння карыснага досведу і яго ўкаранення ў працу устаноў.

На паслядзінні таксама разглядалася вытворчасць “Беларусфільмам” кінаальманахаў пра дасягненні краіны, правядзенне адпаведных паказаў. Акрамя таго, гаварылі пра асобныя аспекты арганізацыі гастрольна-канцэртнай дзейнасці.

Сёння стартуе конкурс для прызуджэння ўзнагароды “За ўклад у выхаванне таленавітай моладзі”.

Савет спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі сумесна з Міністэрствам культуры з 1 снежня аб’яўляе конкурс для прызуджэння ўзнагароды “За ўклад у выхаванне таленавітай моладзі”. Ёй ушаноўваюцца асобы, якія на працягу двух гадоў, што папярэднічалі году

Вырошчваючы юныя таленты

вылучэння на заахаванне фонду, зрабілі асабісты значны ўнёсак у галаванне юных талентаў.

Так, каб устаціць ўзнагароды І ступені, трэба выхавец пераможцу міжнароднага мастацка-творчага спаборніцтва, уладальніка Гранд-прэміі фонду па падтрымцы таленавітай моладзі.

Каб здабыць узнагароду ІІ ступені — падрыхтаваць не менш за двух пераможцаў міжнародных і (або) рэспубліканскіх мастацка-творчых конкурсаў, уладальнікаў спецыяльнай прэміі фонду па падтрымцы таленавітай моладзі.

Прэтэндэнты на ўзнагароду ІІІ ступені павінны зрабіць асабісты ўклад у распрацоўку і рэ-

Больш падрабязна — на сайце Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь

Больш дэталёва аб конкурсе — у інструкцыі

Маргарыта Александровіч і Валеры Грэмада

Напаўняючы скарбніцу

Танце Сільва, плача Джульета, жартуе Рэзалінда. У Беларускай дзяржаўнай акадэмічнай музычнай тэатры — анішлаг. На сцэне — народная артыстка Беларусі Маргарыта Александровіч.

Крыніца творчых сіл

Дзве пастаянныя экспазіцыі, прысвечаныя нашай краіне, адкрыліся ў Турцыі.

Урачыстае мерапрыемства адбылося 28 лістапада ў Генеральным консульстве Беларусі ў Стамбуле. Шпёр на знешняй агароджы ўстаноў размешчаны стэнды, якія наглядна дэманструюць прыяжасць Сінявокаў — нашу малуючыню прыроду і славунасці.

А ў самым будынку Генеральнага консульства зладзілі выставу “Нацыянальнае культурнае багацце”, падрыхтаваную па матэрыялах Міністэрства культуры Беларусі. Экспазіцыя на рускай і турэцкай мовах распавядае пра самабытныя традыцыі і абрады нашай краіны. Многія з іх занесены ў Спіс нематэрыяльнай культурнай спадчыны ЮНЕСКА.

На шчыромонію адкрыцця экспазіцыі былі запрошаны прадстаўнікі

беларускай дыяспары, сродкаў масавай інфармацыі, культурнай грамадскасці.

Генеральны консул Рэспублікі Беларусь у Стамбуле Аляксей Швед, звяртаючыся да прысутных, падкрэсліў беражлівасць стаўленне нашага народа да нацыянальных традыцый, якое дазваляе запіаць каласальны культурны вопыт.

Паводле слоў Аляксея Швела, шматлікія войны, што праходзілі па тэрыторыі сучаснай Беларусі, нанеслі значныя страты матэрыяльным каштоўнасцям краіны, але нематэрыяльныя спадчына беларусаў застаецца трывалым памуркам для самаідэнтыфікацыі народа, разумення месца ў свеце і з’яўляецца найважнейшай крыніцай творчых сіл нашай.

Сімвалічнасць мерапрыемства надало тое, што выставы зладжаны ў Год міру і стварэння, які працягваецца ў Беларусі.

Цалы свет рознахарактарных вобразу створаны гэтай яркай салісткай — 29 лістапада ў тэатры адзначылі яе юбілей.

Віншаванне Маргарыце Александровіч накіраваў Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка.

Дзякуючы непаўторнаму жаночаму абаніону, унікальнаму таленту і адноўнаці нацыянальнаму мастацтву вы здоблілі лобую шматлікіх палюбнікаў, — гаворыцца ў віншаванні. — За галы плённай дзейнасці на сцэне Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага музычнага тэатра вамі створана цэлая галерэя запамінальных вобразу, якія пакінулі яркі след у сэрцах глядачоў.

Краўнік дзяржавы выказаў удзячнасць у тым, што народная артыстка і надалей будзе працаваць гэтак жа нахлэна, напаўняючы скарбніцу беларускай культуры.

Аляксандр Лукашэнка пажадаў Маргарыце Алек-

сандровіч мошнага здароўя, новых творчых дасягненняў, шчасця і дабрабыту.

Цёплыя словы ў гонар юбіляра падрыхтавала і Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. У прывітальным адрасе, які агучы першы намеснік міністра Валеры Грэмада, былі высока ацэнены больш як 20-гадовая творчая дзейнасць Маргарыты Віктаравы, яе адданасць выбранаму шляху і заслужаная высокая ўзнагарода.

— Ваш дзіўны голас і абалытная ўсмешка не перастаюць пакарш сэрцы глядачоў. І мы, тыя самыя глядачы, можам толькі шчыра дзякаваць вам за чаруніцтва акцёрскага майстэрства, за хваляуючы ігру на сцэне, якія вы шчодра дорыце нам, — адзначыў Валеры Грэмада.

У святочны вечар гучала багата іншых віншаванняў. Калегі і прыхільнікі зычылі Маргарыце Александровіч мноства новых роляў і яркіх прэм’ер.

Накіраванасць у будучыню

Чыровны і здаліны колеры, дынамічны шрыфт, “птушкачка”. Цэнтральная выбарчая камісія Рэспублікі Беларусь прадставіла лагатып кампаніі на выбарах дэпутатаў у адзіны дзень галасавання 25 лютага 2024 года.

На лагатыпе — выява Дзяржаўнага сцяга Рэспублікі Беларусь і напіс чыровнымі і здалінымі літарамі “Адзіны дзень галасавання”. Гэта асноўны візуальны пасыл. Ён сімвалізуе агульнарэспубліканскі характар мерапрыемства, незалежнасць і свабоду выбару падчас прыняцця раішэння ў дзень галасавання.

“Птушкачка” — знак згоды, што часцей за ўсё ставіць выбарчыкі ў бюлетэнях, — з’яўляецца элементам геральдычнага сімвалаў Цэнтральнай выбарчай камісіі.

Дынамічны нахіл шрыфту адлюстроўвае накіраванасць у будучыню, наступнае развіццё краіны, стварэнне ў імя новых пакаленняў праз усваявалены выбар кожнага грамадзяніна.

Распрацоўка лагатыпа — толькі адзін са складнікау шматэтапнай работы ЦВК па інфармаванні грамадзян аб выбарах, што пройдучы ў адзіны дзень галасавання — 25 лютага 2024 года.

Нашым дзецям

Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь праводзіць акцыю “Нашы дзеці”. З 17 лістапада па 26 снежня праходзіць збор сродкаў на набывццё піяніна для ўстаноў адукацыі для іншых арганізацый сферы культуры.

Рахунак для перадавання грошай акрыў Беларусі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў. Ахвотныя могуць далучыцца да акцыі, скарыстаўшы банкаўскія рэквізіты:

YA “Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў”, Рэспубліка Беларусь, 220007, г. Мінск, вул. Рабкораўскага, 17, BY93 AKBB 3642 9000 4629 3000 0000, банк ААТ “ААБ “Беларусбанк”, г. Мінск, пр-т Дзяржынскага, 18, БИК AKBBBY2X; УНП 100286677.

З павагай да мінулага

Міністэрства культуры праводзіць конкурс на найлепшы лагатып 80-годдзя вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў і перамогі савецкага народа ў Вялікай Айчыннай вайне.

Конкурс з’яўляецца адкрытым і дыстанцыйным. Матэрыялы прымаюцца да 6 снежня на электронную паштовую скрыню uprfart@gmail.com.

Работы аціняць журы, склад якога зацверджаны загадам Міністэрства культуры. Пры разглядзе работ

будуць улічваюцца адпаведнасць тэматыцы, аргументаванасць і глыбіня раскрыцця тэмы, крэатыўнасць, арыгінальнасць, навізна ідэй, агульнае эмацыянальнае ўражанне.

Конкурсную працу, якая зойме першае месца, аб’явіць афіцыйным лагатыпам (сімвалам) святкавання 80-годдзя вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў і перамогі савецкага народа ў Вялікай Айчыннай вайне. Такія выявы можа выкарыстоўваць пры правядзенні сацыяльных інфармацыйных кампа-

ній, размяшчаючы ў сродках масавай інфармацыі, на аб’ектах вонкавай рэкламы, у глабальнай кам’юнітарнай сетцы Інтэрнет на афіцыйных сайтах дзяржаўных органаў і арганізацый, іншых рэсурсах.

Аўтара найлепшага лагатыпа часае ўзнагародзіць — Падляка Міністра культуры Рэспублікі Беларусь.

Больш дэталёва аб конкурсе — у інструкцыі

Да юбілею знакамітага паэта

Напрыканцы снежня Беларусь адзначыць 225-годдзе з дня нараджэння Адама Міцкевіча. З гэтай нагоды ў Наваградскім доме-музеі літаратурна адбылося ўрачыстае гашнне паштовага блюста.

У шчыромонію паўдзельнічалі кіраўнікі і супрацоўнікі ўстаноў культуры і адукацыі, паштовых прапрыетарыяў, студэнты наваградскіх каледжаў.

Выступілі з вітальным словам і пагасілі маркі і канверты старшыня Наваградскага райвыканкома Сяргей Чаркоўскі, дырэктар Гродзенскага філіяла “Белпошты” Андрэй Асімаў і дырэктар Дома-музея Адама Міцкевіча ў Наваградку Ганна Апановіч.

Асобную частку мерапрыемства зладзілі навуковцы супрацоўнікі дома-музея. Ганна Гендзік распавяда пра лёс паэта, яго сувязь з Наваградчынай. Мікалай Гайба падрыхтаваў прэзентацыю

пра ўнікальны альбом “Жыццёвы шлях Адама Міцкевіча”, што нядаўна трапіў у фонды музея. Выданне ўключае маркі, паштоўкі, канверты, прысвечаныя родным мясцінам, атачэнню і асноўным вехам біяграфіі Адама Міцкевіча і вышчынаная ў розныя часы як у Беларусі, так і па-за яе межамі.

Варта дадаць, што дзівацін паштовага блюста “225 гадоў з дня нараджэння Адама Міцкевіча” выкананы Яўгеніяй Бядоніч.

90 гадоў плённай працы

Сёлета вялікі юбілей святкуе Праздэцкая бібліятэка Рэспублікі Беларусь.

Гісторыя гэтай унікальнай установы распачалася ў 1933 годзе: 7 лістапада ў Мінску ўвайлі ў эксплуатацыю будынак Дома ўрада, а 10 снежня па пастанове Савета народных камісарў БССР было адкрыта аддзяленне Дзяржаўнай бібліятэкі і бібліяграфічнага інстытута імя У.І. Леніна пры Доме ўрада.

На ранейшым месцы была асноўна чытальная зала на 150 месцаў. Да 1946-га ў бібліятэцы абслугоўвалася ўжо 3000 чытачоў.

СКАРБНІЦА ЗНУТРЫ

Патрапіць у Дом урада выпадковаму мінаку наўрад ці ўдасца. Гэта рэжымны аб'ект, дзе размешчаны Савет міністраў і Палата прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу, а таксама Цэнтральная выбарчая камісія Рэспублікі Беларусь. Але для чытачоў Праздэцкай бібліятэкі Рэспублікі Беларусь уваход свабодны. Загадчык аддзела бібліятэчнага маркетынгу **Юлія Сярмяжка** правяла для нас экскурсію і паказала скарбы, якія захоўваюцца ў гэтай унікальнай кніжніцы.

Прайдзіце ў Дом урада і выкарыстоўваючы як спецасаблівыя выставачныя плошчы. Дэлегацыя Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу дапамагаюць прывозіць калекцыі мастакоў з рэгіёнаў, праводзяць з імі творчыя сустрэчы. Дзякуючы сродкам мультымедыя праз тэлеканалы і інфармацыйнае забеспячэнне дзейнасці органаў улады. Але згодна з Кодэксам аб культуры бібліятэка прадстаўляе спецыяльны інфармацыйны паслугі грамадзянам Беларусі незалежна ад месца іх пражывання. Такія ўстаноўлены на постсвабоднай тэрыторыі. Бібліятэка сумішчае функцыі прадэцкай, урадавай, парламенцкай і навуковай. Яна галоўны ў краіне бібліятэчна-інфармацыйны цэнтр па права, эканоміцы, палітыцы, праблемах дзяржаўнага кіравання і парламентарызму.

Унікальнай асаблівасцю з'яўляецца і тое, што наведвальнікі бібліятэкі можа атрымаць любоўную кнігу, якая ёсць у Абласным фондзе, неабходны экзэмпляр ашукаючы ў іншай установе і даставяць чытачу.

На сёння фонды Праздэцкай бібліятэкі налічваюць 1,5 млн асобнікаў толькі друкаваных выданняў. Самыя старыя з іх выданыя на пачатку XVI стагоддзя. Жамчужына і асаблівы гонар бібліятэкі — фонд рэдкіх і каштоўнай літаратуры. Ён налічвае звыш 70 тыс. асобнікаў.

Яшчэ адзін цікавы напрамак — збор і сістэматызацыя інфармацыі аб дзейнасці Кіраўніка дзяржавы. У бібліятэцы захоўваюцца, напрыклад, такія гістарычныя дакументы, як згода Аляксандра Лукашэнкі балатавацца на пасаду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 30 мая 1994 года. Тэксты яго перадавыяных лістоў, якія і сёння не губляюць актуальнасці, першая прысяга

самы вялікі збор даваеннай перыядыкі ў Беларусі. Ён цалкам алічбаваны і даступны для вывучэння чытачам.

Прыярытэты чытачы — супрацоўнікі органаў дзяржаўнага кіравання; ад Прэзідэнта краіны да чыноўнікаў мясцовых органаў кіравання і самакіравання. Прыходзяць сюды і студэнты ўніверсітэтаў, што месціцца непалацік.

Калідоры ўстановы выкарыстоўваюцца як спецасаблівыя выставачныя плошчы. Дэлегацыя Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу дапамагаюць прывозіць калекцыі мастакоў з рэгіёнаў, праводзяць з імі творчыя сустрэчы. Дзякуючы сродкам мультымедыя праз тэлеканалы і інфармацыйнае забеспячэнне дзейнасці органаў улады. Але згодна з Кодэксам аб культуры бібліятэка прадстаўляе спецыяльны інфармацыйны паслугі грамадзянам Беларусі незалежна ад месца іх пражывання. Такія ўстаноўлены на постсвабоднай тэрыторыі. Бібліятэка сумішчае функцыі прадэцкай, урадавай, парламенцкай і навуковай. Яна галоўны ў краіне бібліятэчна-інфармацыйны цэнтр па права, эканоміцы, палітыцы, праблемах дзяржаўнага кіравання і парламентарызму.

У асобным пакойчыку экспануюцца артэфакты, звязаныя з гісторыяй бібліятэкі і Дома ўрада. Ад будаўніцтва да сучаснасці. Сёння цікава сабе ўявіць, што велізіны гмах Дома ўрада ўзводзілі ўручную, без кранаў. Калекцыя пастаняна папаўняецца. За нядаўня — рэшткі старадаўняга праса. Будынак стаіць на месцы шчыльнай гарадской забудовы 19 стагоддзя. Таму такія знаходкі не выпадаюць.

Яшчэ цікавы экспанат — пачак папярост з рэкламай: "На культурна-сацыяльнай патрэбы працоўных у 1933 годзе выдзелена 11 616 мільёнаў рублёў".

Праздэцкай бібліятэкай актыўна карыстаюцца каля 13 тысяч чытачоў. Дэлегацыя беларускага парламента працуе тут настайна, вывучаюць законатворчы досвед іншых краін. Частая госці — спонсары "Беларусьфільма"; яны прыходзяць, каб адчуць атмасферу часу, у які апытвацца дзеянне будучага фільма.

Прыходзіць і вы. Тут заўсёды цікава і ўтульна.

Віктар ГАЎРЫШ

Гомель адсвяткаваў 80-годдзе вызвалення ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Гэта юбілей знакавы для кожнага беларуса, а не толькі для жыхароў горада над Сожам: населены пункт стаў першым абласным цэнтрам у распушчы, з якога выгналі гітлераўцаў.

Абласная ўніверсальная бібліятэка імя У.І. Леніна да 80-годдзя Гомельска-Рыжскай наступальнай аперацыі і дэкупіцы Гомеля прымаркавала выставу "Гартачы старонкі памяці". Экспазіцыя размясцілася ў музеі рэдкай кнігі. Там дэманструюцца прадметы з фондаў бібліятэкі і з прыватнай калекцыі Аляксандра Шапінова. Увазе наведвальнікаў прапанавалі сатырычнае выданне "Раздзвінны фашысцкі газетнік", фотаздымкі чырвонаармейцаў і франтавыя лісты. Такім чынам, ахвотныя могуць убачыць артэфакты, што сведчаць пра мужнасць абаронцаў і трагізм ваеннага часу. Яшчэ адзін праект да аметнага юбілею бібліятэка ажыццявіла разам з Нацыянальным архівам і абласным архівам грамадскіх аб'яднанняў. Дакументы, кнігі, артыкулы з перыядычных выданняў і зборнікаў прадстаўлены ў межах ініцыятывы "Гомельскі полк народнага апалчэння: гісторыя, подзвіг, памяць".

Экспазіцыя, прысвечаная гэтымі абаронцамі годам 1941-га, расказвае пра адзін з пераможных боёў, што сталі на варту і сем дзён утрымлівалі варажы нахік. Таксама да 80-годдзя вызвалення абласнога цэнтра прымаркавалі паказ спектакля "Трыбунал" па тэсе Андрэя Макаенкі. Пастаюнка папоўніла рэпертуар народнага аматарскага тэатра "Трачкі", у якім граюць супрацоўнікі бібліятэкі. Твор народнага пісьменніка БССР з поспехам увабрылі на галоўных сценах краіны, у замежжы — і вось сваю версію прапанавалі самадзейныя артысты. А месцы ў глядзельнай зале заняла навушчаная моладзь горада.

Гомельчыяны ў агні вайны — праект пад такой назвай прэзентавалі ў Абласным музеі ваеннай славы. Сумесна з пракуратурай і Дзяржаўным архівам рэгіёна ўстаноў па-

Падчас адкрыцця выставы "Скрадзенае дзяціства"

Трагічныя эпізоды і радасць перамог

Эстафета памяці і гонару

рытвала экспазіцыю, што раставядае пра барацьбу за воласць, а таксама пра генальны выцвал беларускага народа ў гады вайны.

Мы звяртаемся да тых суровых дзён, каб аднавіць належнае мужнасці і самахварынасці нашых продкаў, — адзначаў падчас адкрыцця выставы дырэктар Дзяржаўнага архіва Гомельскай вобласці **Андрэй Супуцькіч**. — Шляг як ніколі неабходна праца па Валікаў Айнаўна вайну. І знайсці яе можна ў дакументах, фотаздымках, успамінах сведкаў. Такія матэрыялы абавязкова мусіць быць прадстаўлены шырокай грамадскасці.

Пра лёс дзяцей на тэрыторыях, акупаваных нацыстамі, расказвае фоталакунтальная экспазіцыя ў палацы Руманавых і Паскевічаў.

"Скрадзенае дзяціства" — чацвёртая выстава з серыі, прысвечанай трагічным эпізодам Вялікай Айчыннай вайны на Гомельшчыне. Праект рэалізаваны за кошт гранта Прэзідэнта.

У паўднёвай галерэі паказаны фоталакунты на аснове фотавых матэрыялаў музея Гомельскага паліцава-паркавага ансамбля, краязнаўчага музея рэгіёна, архіваў Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны, пракуратуры. Праект раскрывае біяграфіі дзяцей, ліквідацыя і стварэнне дзіцячых дамоў.

Ана ўваходзе ў паліцава-паркавы ансамбль разгарнулася выстава пад адкрытым небам "80 гадоў міру і стварэння". Больш за 40 палотнаў расказваюць пра розныя эпізоды з мінуўшчыны горада. У экспазіцыі скарыстаны матэрыялы мясцовых музеяў і архіваў. На некаторых плакатах даступны QR-код, па якім можна перайсці да відэазапісу пра генальны беларускага народа ў гады вайны і пра бітву за Гомель.

Фрагменты экспазіцыі

Хроніка пераломных падзей

Нацыянальная бібліятэка разам з Нацыянальным архівам распачала цыкл выстаў да 80-годдзя вызвалення распушчы ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. "Зара вызвалення займаецца над Беларуссю" — назву праекта далі словы Яўба Коласа, апублікаваны ў перыядычным друку яшчэ ў 1942-м.

Першая часова экспазіцыя змяшчае той самы нумар газеты-плаката "Раздвінны фашысцкі газетнік", у якім народны паэт абвясціў: "На Захад ідзе Чырвоная армія, жалезнай мяцлю вымятае трабедныя орды алкаслэга фашызму". Зварот класіка быў апублікаваны праз тры месяцы пасля бітвы за Маскву — аднаго з пераломных момантаў Вялікай Айчыннай вайны.

Побач з каштоўнымі асобнікамі газеты, якія рэдка і кароткі тэрмін паказваюцца публіцы, дэманструюцца іншыя перыядычныя выданні і нават кнігі, надрукаваныя ў час ліквідацыі. Яны служылі спецасаблівай зброяй у барацьбе з ворагам, умацоўвалі дух салдат, партызан і падполішчыкаў, мірных жыхароў. Акрамя таго, прадстаўлены сучасныя энцыклапедыі, даведнікі, манатграфіі. Дапаўняюць збор копіі архіўных дакументаў — актаў, загадаў, пастановаў, дзеініцка-бываючых дзеянняў партызанскіх атрадаў.

Усе гэтыя матэрыялы распаўсюджваюць пра стан акупаванай тэрыторыі Беларусі і факты генальнага вызвалення распушчы ў верасні — снежні 1943 года, ад фарсавання Дняпра і выгнавання фашыстаў з Камярны на Гаралюцкай наступальнай аперацыі, дэкупіцы Езрышча ды Гаралка. Цыкл экспазіцыі мусіць паказаць хроніку апаўнаважанага народа, паспрыць фарміраванню гістарычнай свядомасці і выхаванню патрыятызму.

Матэрыялы рубрыкі падрыхтаваў і апрацаваў Данііл ШЫЖКА. Фота з архіва ўстаноў

ЛЕТАПІС У ЛІЦБАХ

Перад Вялікай Айчыннай вайной чытальная зала і аб'ёмнае бібліятэкі былі адчынены з нуды і да 23 гады 45 хвілін, уключаныя суботы і нядзелю. Давяненны фонд бібліятэкі да сягуны 250 тысяч адзінак захоўвання, у тым ліку 80 тысяч экзэмпляраў кніжнага фонду.

У часы Вялікай Айчыннай вайны збор бібліятэкі быў разрабаваны і практычна цалкам знішчаны. Пытанне аб аднаўленні бібліятэкі вырашалася яшчэ да вызвалення Мінска. Савет Народных Камісарў БССР 27 чэрвеня 1944 года прыняў пастанова "Аб аднаўленні дзейнасці бібліятэкі СНК БССР". Урадавая бібліятэка імя А.М. Горькага першай сярод навуковых бібліятэк сталіцы ўлетку 1944-га пачала працу ў вызваленым горадзе.

Юлія Сярмяжка

Па залатых старонках “Лістапада”

МІНСКІ МІЖНАРОДНЫ КІНА ФЕСТИВАЛЬ

Завяршылася самая яркая кінападзея года — XXIX Мінскі міжнародны фестываль “Лістапад”. Ці спрадзіду ён свай слогаз “Стварам будучыню” і якія змены чакаюць творчы форум налета — даведалася “К”.

У ЗЫЯННІ САФІТАЎ

На ўрачыстае закрыццё фестывалю гэсцей чакаў Дом кіно. Пасярэбраная першым снегам чырвоная дарожка праводзіла ўсваляваную публіку ў залу, дзе вырашываў лёс карцін — удзельнікі “Лістапада-2023”.

Традыцыйны прыз Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь “За гуманізм і духоўнасць у кіно” прысуджаны Ганне Чарнаковай, рэжысёру фільма “Каша-Каша” (Расія).

Спецыяльны прыз Выканаўца СМД “Кіно без меж” забралі адразу дзве карціны — “Эвалюцыя” (Узбекістан, рэж. Елкін Туйчыёў)

“Кіношнікі” атрымалі ўзнагароды ў выглядзе намінацый

васць глядачоў: “Хочаш стаць зерам?” — “Я паліўчыні. Я іх забіваю”.

У конкурсе нейгравана кіно найлепшай назвала карціну “Божа! Адчуваю набліжэнне Тваё!” (Расія, рэж. Мікалай Брыляў, Дзмітрый Чарніоў). Прыз глядацкіх сімпатый — у стужкі “Вопытным шляхам” (Расія, рэж. Уладзімір Галаўнёў). У конкурсе анімацыі найлепшай прызнана работа з Ірана “У цені кіпарыса” (рэж. Шырын Сахані, Хасойн Малаеці). У конкурсе “Кіно малалых” прыз за найлепшы фільм імя В. Ц. Турава атрымаў карціна “Імператар” (Расія, рэж. Альфія Хабібুলіна). Прыз глядацкіх сімпатый таксама з’ехаў у Расію: яго прысудзілі стужкі “Ала” (рэж. Станіслаў Святлоў). Прызам Мінскага гарадскога выканаўчага камітэта ўшанавана работа “Кіношнікі” (Беларусь, рэж. Кірыл Халейкі). Яна ўганаравана і дыпломам “За шчырасць і жыццярэаснасць” журы конкурсу “Кіно малалых”.

Не саступіла найлепшаму фільму фестывалю пакістанская карціна “Камлі” (рэж. Сармад Султан Хусейн). У конкурсе ігравага кіно яна ўдзельнічала прыза глядацкіх сімпатый, прызоў за найлепшую рэжысуру і за найлепшую жаночую ролю. Працу спрадзіду можна назваць аповесцю пра “пакістанскую Афрелію”. Глыбока псіхалагічная, стужка крапае струны душы беражліва. У карціне шмат візуальных сімвалаў, містычных ледгендаў, якія прыдакрываюць сутнасць гісторыі, і чароўны саўндтрэк. Усходні, перыні, ён ідэальна падкрэслівае характар галоўнай гераіні Хіны (Саба Камар), што жыве з невідучай заліцай і ўжо востам гадоў чакае зніжлага без вестак мужа. Але сэрца Хіны, “праклятае выльзмаркай-заліцай”, імкнецца да незнаёмай Аманьшас, сустрачы з якім аказваецца толькі фантазіям жанчынны, што пакрысе страчвае розум.

Прыз за найлепшую мужчынскую ролю конкурсу ігра-

вага кіно атрымаў Сейдула Малыханаў (“Стэп”, Казахстан, рэж. Максім Акбару). Спецыяльны дыплом старшын журы “За вернасць традыцыям” прысуджаны “Дрову лёсу” (Туркменістан, рэж. Сахысальх Байрамаў).

Прызам за найлепшую аператарскую работу імя Ю. А. Марухіна ўганараваны Чын Хай (“Воін месіянага святла”, Кітай, рэж. Хон Ін). Кітайскай стужцы дастаўся і спецыяльны дыплом члена журы Вячаслава Нікіфарова, які падкрэсліў, што “Воін месіянага святла” — адзін з найлепшых фільмаў конкурсу ігравага кіно. Карціна зачараўлае кадрамі, што напоўнена ціхім сузіраннем, уласцівым усходняму кінематографу, і спрадзіду пакульліва глядача прастай гісторыяй пра людзей, якія вучацца пакадаць пакуты каханця ў мінулыя. Крапаньна, акуратна, натуральна.

Галоўнае “Залата “Лістапада” — у стужкі “Кравец з Брукліна” (Расія, рэж. Юген Сяров). Карціна таксама ўдзельнічала прыза за найлепшы музычны фармленне, а выканаўчу адной з роляў аказаў Сяргей Пускельцаў пасмяротна прысуджаны спецыяльны прыз журы. Гісторыя, поўная рэлігійнага сімвалаў і больш прыдатная для тэатральных сіцны, аказалася кранальнай і для кіназала. Блізкая многім беларусам тэма Халакосту чырвонай ніткай праходзіць праз фільм ад першага сюжэтнага павароту да фінальных кадраў. Загладка, над якой глядач думае на адкрыццях, але дзе гарантыя, ён, містычны мужчына ў чорным? — для ўважлівых аўдыторыі даволі лёгка. Майкл Дарк-эша не лабарна будзе вынесена на найбліжэйшае абмеркаванне “Лістапада-2024”.

— Адустанцы аічынчын карцін на фестываль абумоўлена рэагентам. На жал, якасная і камершыйна паляхавыя праекты не могуць трапіць на конкурс, таму што ўжо былі ў беларускім праекце. У гэтым бачыцца пэўная заданка перад аргамітэтам. Мусім, да наступнага, юбілейнага “Лістапада” пытанне з беларускімі фільмамі вырышыцца. Спрадзіду, вельмі хацелася б, каб нашых стужак было больш і аічынныя кінематографісты мелі шанц выкарыстаць усё магчымае, што да фестывалю, — адзначыла дырэктар конкурсу ігравага кіно Ташыяна Кіманова.

ЮГЕНІЯ ГАБЕЦ

У ЧАКАННІ ЮБІЛЕЮ

Вінікі “Лістапада” былі падвезены ў яго апошні дзень. На прэс-канферэнцыі дырэкцыя і ўдзельнікі 29-га ММКФ падзіліліся ўражанымі ад мерапрыемстваў і праграмы конкурсу, наменілі пункты росту на 2024 год. Самае важнае, што адзначылі арганізатары, — падрыхтоўка да будучага форуму павінна пачацца адразу пасля фінальнага акорда сёлётыя.

— Неабходна ўжо сёння задумацца, у якім кірунку развіваць “Лістапад”. Тое, чаго мы дасягнулі, безумоўна, добра, але прыкладзі іншых фестывалю паказаваюць, што ёсць куды імкнуцца, — заявіла на прэс-канферэнцыі начальнік аддзела кінематографіі Міністэрства культуры Ірына Дрыга. — Неўзабаве мы абмяркуем з “Беларусьфільмам”, на што варта звярнуць увагу. У першую чару — гэта праца дырэкцыі. Работа павінна ажыццяўляцца пастаянна, а не толькі навірзіданні форуму. Падумаем і аб правядзенні больш колькаснай творчых сестрэн і майстар-класаў з асімі “Лістапада”. Магчыма, варта зрабіць стужку на адраджэнне пітчынгу для малалых кінематографістаў, каб святга было і творчій пляюўкай, і месцам наладжвання кантактаў не толькі для прафесіяналаў.

Пітчынгу ўвагу надаліць аічынным аўтарам. Сёлета добрымі праект Кірша Халецкага “Кіношнікі” ўвайшоў і нават стаў фільмам адкрыцця, але дзе гарантыя, што ў наступным годзе беларускія стужкі трапіць на конкурс? Рашэнне гэтага пытання таксама будзе вынесена на найбліжэйшае абмеркаванне “Лістапада-2024”.

— Адустанцы аічынчын карцін на фестываль абумоўлена рэагентам. На жал, якасная і камершыйна паляхавыя праекты не могуць трапіць на конкурс, таму што ўжо былі ў беларускім праекце. У гэтым бачыцца пэўная заданка перад аргамітэтам. Мусім, да наступнага, юбілейнага “Лістапада” пытанне з беларускімі фільмамі вырышыцца. Спрадзіду, вельмі хацелася б, каб нашых стужак было больш і аічынныя кінематографісты мелі шанц выкарыстаць усё магчымае, што да фестывалю, — адзначыла дырэктар конкурсу ігравага кіно Ташыяна Кіманова.

Удзельнікі майстар-класа “Добрыяе кіно: рэжысура і прадзюсаванне”

Як увайсці ў сучасны кінапрацэс?

Вопыт Беларусі і Казахстана

У рамках XXIX Мінскага міжнароднага фестывалю “Лістапад” у прэс-клубе “Культура і мастацтва” адбыўся круглы стол “Добрыяе кіно: рэжысура і прадзюсаванне”. У мерапрыемстве прынялі ўдзел вядомыя рэжысёры і прадзюсары з Казахстана Максім Акбару, дацэнт кафедры кінаэлеаператарства факультэта экраннага мастацтваў Беларускага дзяржаўнага акадэміі мастацтваў Пётр Крывастаненка і студэнты ўстановы.

У НАГУ З ЧАСАМ

Пытанне “Як увайсці ў кіно?” для людзей, што робяць першыя крокі ў прафесійнае асроддзе, стаць востра не толькі ў Беларусі. Рынак развіваецца, і калі малалізе не будзе сачыцца за яго тэндэнцыямі, то са сваімі ідэямі да вялікага экранна рызыкне не дабрацца. Масавая кіно ці аўтарскае — на ўваабленне патрэбныя грошы. Добрая навіна для пачаткоўцаў: можна знайсці прадзюсара. Галоўнае — правільна заявіць пра сябе.

— Пералусім неабходна зразумець, што вы хочаце зняць: камершыльны праект або аўтарскі, які будзе прадстаўлены на фестывалю? Ад гэтага і адштурхуюцца выніцы ў пошуках спонсараў. Калі кіно масавае — сачыце за тым, што кіно глядачу. Напрыклад, у Казахстане за апошні год выйшла 82 камедыі. Інвестар разумее: на іх можна заробіць грошы, таму лёгка прафінансавае падобную карціну нават малалізе аўтару, — дзеліцца вопытам Максім Акбару, рэжысёр, прадзюсар, удзельнік XXIX Мінскага міжнароднага фестывалю “Лістапад”. — З аднаго боку, гэта плюс для індустрыі, з іншага — мы страцілі жанравыя кіно. На інвестары не шчыра насустрача аўтарскім праектам. Але кінематографіст перш за ўсё творчы чалавек. І нават тыя рэжысёры, якія здымаюць камедыі, чакаюць, калі гэты віджы скончыцца і яны будуць робяць інтэлектуальнае кіно.

Што тычыцца жанравых стужак, у Казахстане ёсць інстытут фінансавання, праз які праходзіць дзяржаўнае субсідыі. — Фені кіно, — прылічвае рэжысёр. — Такія структура папярмлівае многі добрыя праекты, але сістэма палачы заяўкі на пітчынг непрыстая. Моладзь, якая не валодае навыкамі падрыхтоўкі каштарыса, сутыкаецца з праблемай. А правільнае зааўчэнне 300-старонкавага дакумента, які ўключае сінарый, календарна-пастановачыны план і дэтальны бюджэт, вельмі важнае. Што рабіць у падобным выпадку? Шукаць прадзюсара. Калі такой магчыма не дабрацца, вывучаць усё самастойна. Але і ў гэтым ёсць плюсы, бо сфарміруецца ўяўленне пра кіно не толькі як пра мастацтва, але і пра вытворчасць.

Чаканне моманту, калі на вас звернуць увагу, можа заняць доўгі час, аднак Максім Акбару раіць: ніколі не апускаяйце рукі!

— Сёння мала быць таленавітым аўтарам, трэба валодаць унутранай энергіяй, каб працаваць сабе, развіваць прафесійныя навыкі і спрабаваць сілы на замяжных пітчынгах і ў кінашколах. Верце ў сябе, свае магчымаствы. Шукайце пляюўкі для рэалізацыі, пастаянна падавайцеся на конкурсы і пітчынгі, напрадуючы вопыт — талы ўсё атрымаецеся.

ВАЖНАСЦЬ АДУКАЦЫ

Кіно — адна з нешматлікіх індустрыяў, у якія складана увайсці без акадэмічных ведаў. І часта прафесійныя кампетэнцыі спецыяліста не абмяжоўваюцца ўласна яго напрамкам дзейнасці. На інвестары не шчыра насустрача аўтарскім праектам. Але кінематографіст перш за ўсё творчы чалавек. І нават тыя рэжысёры, якія здымаюць камедыі, чакаюць, калі гэты віджы скончыцца і яны будуць робяць інтэлектуальнае кіно.

Тым не менш неабходна ўлічваць і важнасць самаадукацыі. Пра гэта кажа аператар, рэжысёр, дацэнт кафедры кінаэлеаператарства факультэта экраннага мастацтваў БДАМ Пётр Крывастаненка.

— Адукацыя мае вялікае значэнне, але кожны выбірае дарогу сам. Для рэжысёра галоўнае — развіцця які творчы чалавек. Вельмі важнае і практычнае навучанне ў майстроў. Хоць у моладзі і добрыя ідэі, яна не заўсёды разумее, як іх ажыццявіць і куды ісці з імі. Знайсці спонсара даволі складана. Але існуе дзяржаўнае фінансаванне. І гэты факт яшчэ раз нагадвае пра важнасць сама-прэзентацыі. Сёння рэжысёр, сінарыйст павінны быць напорыстымі. Калі будзеце сядзець і чакаць, пакуль хто-небудзь вам нешта прапануе, страціце час, — адзначае Пётр Крывастаненка.

ПЕРШЫЯ КРОКІ

Сучасная кінаіндустрыя не стаіць на месцы, і яе дасягненні трэба карыстацца. Алка на галоўнае пытанне круглага стала для аўтараў-пачаткоўцаў заключаны ў стрымліваных платформах, колькасць якіх расце з кожным годам. Разам з ёй павялічваецца і патрэба ў адмысловах.

— У Казахстане ёсць бясплатная стрымінгвая платформа, што прываблівае малалізе кадры, — распавядае Максім Акбару. — Пляюўка спецыялізацыя на малабюджэтных серыялах, якія добра прадаюцца ў нашай краіне, і ў Расіі, часта арганізоўвае пітчынгі. Кінематографістам гэта дае прастору для старту, прадзюсарам — для пошуку адмысловаў. Лічу падобную магчымаць карыснай для малалізе, каб яны заяўлялі пра сябе і замацоўваліся ў індустрыі.

ЮГЕНІЯ ГАБЕЦ
Фота Уладзіміра ШЛАПАКА

АКЦЭНТЫ

Мінскі міжнародны кінафестываль “Лістапад” — гэта не толькі паказы фільмаў, прэс-канферэнцыі і мерапрыемствы для амагату кінамастацтва або для прафесіяналаў, чыя кар’ера ўжо складалася. Гэта яшчэ і платформа для навучання тых, хто пачынае шлях. Маю на ўвазе студэнты факультэта экраннага мастацтваў Беларускага дзяржаўнага акадэміі мастацтваў.

Выдатная ініцыятыва выкладчыкаў — прыгнучуць першакурснікаў да працы на кінафестывалі. Навучэнцы спрабавалі рыхтаваць рэпартажы, браць інтэр’ю ў ганаровых гэсцей, пісаць сцэнарыі — набывалі спрыт, правіраючы навыкі ў рэальным асроддзі. Пачаткоўцы з задавальненнем удзельнічалі ва ўсіх этапах вытворчасці. Магілі найпростыя пагугарыць з аічыннымі і замяжымі рэжысёрамі, журналістамі, акадэміям. Убачыць закулісы кінафестывалю, наладзіць кантакты.

Цяперашнія студэнты — гэта будучыя кадры: прысэрві кіно і тэлебачання, аператары, гукарэжысёры, мастацтвазнаўцы. Каб малалізе людзі захаваць ішт да творчасці, сталі паспяховымі адысловамі і рэалізавалі патэнцыял у сваёй краіне, на пачатковай стадыі іх імкненні неабходна падтрымліваць. Акадэмія мастацтваў дадуць выхаванцаў да сферы культуры непасрэдна праз уключэнне ў маштабныя мерапрыемствы. Міністэрства культуры, у сваю чаргу, размяшчае на афіцыйным сайце і ў Telegram-канале ведамства вучэбныя работы, каб матэрыялы “не сыхадзілі ў стол” і ў студэнцтва была матываваная развіцця, працаваць яшчэ лепш, бо іх творчы бачыць і ацэньвае вялікая аўдыторыя. Гэта таксама шанц быць заўважаным. Больш за тое, вельмі істотна, што ідэі, форумны палачы і змест работ — сучасны погляд нашай моладзі на падзеі кінафестывалю.

Дар’я МАРЧАНКА, намочнік Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь

Што з гэтага атрымаецца — глядзі на афіцыйным сайце Міністэрства культуры

Купала на экране — погляд з Татарстана

У разнамай афішы сёлетыга "Лістапада" знайшлося месца і для прысвячэння Янку Купалу. "Вечарынку" павадзі яго вершы глядачам прадставілі ў конкурснай праграме анімацыйнага кіно. Шмат хто мрат здаць звесткі пра аўтарак і месца вытворчасці стужкі. Яе прэзентавала сямейная каманда з Рэспублікі Татарстан — краю, дзе Пясняр знайшоў прытулак у гады вайны. Зварот да Беларускай класікі невыпадковы. Эліна і Алена Абызавы не першы год папулярываюць нашу культуру сярод сваіх суайчыннікаў.

Дзяўчаты прапанавалі мінскай публіцы анімаваную паэзію. Працаваць у гэтым кірунку нельга, бо сінуе рызыка засяродзіцца на ілюстраванні літаратурнай асновы. Аўтаркі ж імкнуліся да самабытнага асэнсавання Купалава верша. Яны паспрабавалі звярнуць увагу глядачоў на шматслойнасць паэтычнага твора. Эліна і Алена выявілі ў рабоце сваесабыласць беларускай культуры, перадалі атмасферу гучнай народнай пагуляні. За сталом ідзе бясёда. Сербіянку, польку шпавара. А супярэчнасць заклучаецца ў тым, што поўная вяселішчы дзея адыываеца ў складаны час. Свет і краіна перажываюць няпростыя выпрабаванні, новая крутая павароты гісторыі чакаюць наперадзе. Мноства інтэгрэ прэцэдны дапусека фінальных фрагмент стужкі. У кадры паўстае сам Купала з пісьмом, задзімае свечку — і па-аку ахуітае цемра. Неўзабаве ўзыходзіць сонца.

— Найперш гэтая стужка аб простых людзях, якія пайся іцкай працы стараюцца сябе падбалдзержаць. Яны гатовы ісці танчыць. Гэта меседж, што належыць любіць і шанаваць жыццё, нягледзячы на складаны час, — тлумачыць задуму спадарыні Абызавы.

ШЛЯХ У АНІМАЦЫЮ

Аўтаркі працуюць без буйнога бюджэту і вільнай каманды. І ў гэтым ёсць пэравагі. "Мы разумеем адна адну, нам лягчэй размаўляць і дамаўляцца", — расказвае Эліна і Алена. За пля-

чымя сяспёр — навучанне на факультэце тэатра, кіно і тэлебачання Казанскага дзяржаўнага інстытута культуры. Спасцігаючы прадюсарскую справу, нашы герані шмат даведаліся аб стварэнні аўдыявізуальнай прадукцыі. Падмурак для працы ў анімацыі ў іх сфарміраваўся на факультэце тэатра, а далей дзяўчаты дабіралі веды і навыкі самастойна. Гэтаму паспрыяла пандэмія. Большасць заняткаў праходзіла дыстанцыйна — і ў вольны час Эліна і Алена рабілі першыя крокі ў новай галіне. За аснову дэбютнага твора ўзялі верш Янкi Купалы "Матчы".

Калі прыйшла пара рыхтаваць дыпломную працу, творцы вырашылі звярнуцца да надзвычай цікавага жанру дакументальнай анімацыі і з тэма выпусковай карціны таксама звязана з Беларуссю. Дзяўчаты прывяцілі стужку сваёму земляку, ураднічку Татарстана Паўлу Пранягіну. Ён сустраў першыя дні Вялікай Айчыннай вайны пад Баранавічамі ў якасці камандзіра ўзвода разведкі. Трапіўшы ў абкружэнне, арганізаваў партызанскую групу, а пазней узначаліў атрад ім Шворца. Дзякуючы народным месціцам на чале з Пранягіным змаглі выратавацца некалькі соленіх вязняў Косаўскага і Слонімскага гета.

Сёстры ўдасканалілі майстэрства — і пакрысе ў парт-фоліа пачалі з'яўляцца ўзнагароды. Анімаваная паэзія "А зяволька кукавала" (зноў жа паводле Купалы) прынесла перамогу ў народным галасаванні ў катэгорыі "Прафесіяналы" на Усерасійскім конкурсе нацыянальных ві-

дэаролікаў "МЫ". Мэта спаборніцтва — прэзентаваць культуру розных народаў, якія насяляюць вільную краіну. А ўдзел у моладзевым конкурсе "Вобраз Пятра Вялікага" ўзначаліў статусам прызёркаў у намінацыі "Новыя формы".

З ЛЮБОЎЮ ДА БЕЛАРУСІ

Эліна і Алена Абызавы прыехалі на мінскі "Лістапад", каб асабіста прэзентаваць анімацыйную работу. "Добры дзень, паважаныя сябры!" — выступленне ганд-матрафе выяўляеца цікавае: дэўчат да адрас арганізатараў па-беларуску. Дык чаму дзяўчаты з пад Казані даследуюць творчасць нашага класіка і так лёгка звяртаюцца да публікі на мове паэта?

Справа ў тым, што непаладэк ад іх роднага сяла размешчаны адзіны ў Расіі музей Янкi Купалы. Установа працуе на тэрыторыі Пячышчынскага камбіната, дзе літаратар жыў у эвакуацыі з лістапада 1941-га па чэрвень 1942 года. А кіруе гэтай скарнічнай маці аўтарак — заслужаны работнік культуры Рэспублікі Татарстан Рыма Абызава, якая шыра рушніца пра захаванне памяці аб Песняру і папулярывацыі беларускай спадчыны.

— Мы літаральна выраслі ў тым музеі і жартам кажам, што Купала стаў нам сваяком. Не закахацца ў Беларусь праз яго паэзію немагчыма. Беларуска культура прыцягальная

для нас. І такое захапленне нельга вытлумачыць. Мы проста атрымліваем асалоду ад далучэння да гэтага набытку, — прызнаецца ганд-матрафе. Зрэшты, не толькі ў кінематрафе выяўляеца цікавае: дэўчат да адрас арганізатараў па-беларуску. Дык чаму дзяўчаты з пад Казані даследуюць творчасць нашага класіка і так лёгка звяртаюцца да публікі на мове паэта?

Вядома, сямейная кіна-каманда не спаніцца на "Вечарынку". Дзяўчаты поўная любові да Купалавага слова, да культуры нашай краіны. А значыць, варта чакаць новых яркіх праектаў, што стунць прыкладамі сапраўднай культурнай дыпламатыі.

Данііл ШЭЙКА
Фота Уладзіміра ШЛАПАКА

Эліна і Алена Абызавы

Анімацыйны фільм "Вечарынка" на кінафэстывалі "Лістапад" адзначаны спецыяльным дыпламам "За цікавасць да культуры Беларусі" і прызам Прадстаўніцтва Міждзяржаўнай тэлерадыёкампаніі "Мір" у Беларусі "Мова кіно — мова сабраўства".

Кадры з анімацыйнай стужкі

Саліруе Станіслаў Паўлаў

Дамітрый Карнеенка

Мелодыя аб'яднання

Зладжана прагучаў Маладзёжны беларуска-расійскі аркестр на сцэнах Беларускай дзяржаўнай філармоніі і маскоўскага Малага тэатра. Гэты праект Саюзнай дзяржавы адрознівае сёлета пад кіраўніцтвам народнага артыста СССР Юрыя Башмета.

Канцэрты Маладзёжнага беларуска-расійскага аркестра прайшлі падтрымцы Пастаяннага камітэта Саюзнай дзяржавы, Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь і Міністэрства культуры Расійскай Федэрацыі.

У складзе ўнікальнага калектыву — 30 студэнтаў Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі і 60 студэнтаў музычных ВНУ Расіі, якія прайшлі конкурснае праслухоўванне. Галоўная задумка ў тым, каб юныя таленты набылі вопыт аркестравага выканальніцтва і канцэртных выступленняў, а арганізатары аб'яднаны намаганні па папрымцы творчай актыўнасці ў Беларусі і Расіі.

Упершыню ініцыятыву рэалізавалі ў 2008 годзе з мэтай павышэння прафесійнага ўзроўню малых музыкантаў Саюзнай дзяржавы. У розныя гады з імі працавалі вопытныя дырыжоры дзюж краін. Пачынаўся праект са школьнікаў, з часам стаў студэнцкім, цяпер здабыў статус моладзевана. Склад калектыву штогод абнаўляецца.

Раней, да сёлетыня гастролей, выканаўцы збіраліся ў 2018 годзе для ўдзелу ў "Славянскім базары ў Віцебску". За час існавання аркестра было падрыхтавана і з поспехам выканана шмат цікавых і разнастайных праграм. У рэпертуары — шырокае кола твораў ад шэдэўраў сусветнай класічнай музыкі да работ сучасных беларускіх і расійскіх кампазітараў.

ЮНАЦТВА + СТАЛАСЦЬ

Сёлетна на канцэртах 20 і 22 лістапада прадставілі спадчыну Пятра Чайкоўскага: увертюру-фантазію "Рама і Джульета", арыяна Ленскага з оперы "Юрэн Ангелі" (перакладанне для габоі). Канцэрт для скрыпкі з аркестрам (2-я частка), Сімфонію № 5. Таксама прагучалі Канцэрт для валторны з аркестрам (1-я частка) Рыхарда Штрауса і фантазія на тэму оперы "Кармэн" для ударных інструментаў Дамітрыя Лук'янава. Салірава-лі Дамітрый Карнеенка (Беларусь, валторна), Фёдар Освар (Расія, габоі), Станіслаў Паўлаў (Беларусь, скрыпка), Дар'я Барашкіна і Ганна Смірнова (Расія, ударныя інструменты).

Юрыя Башмета, у якога з нашай краінай шматгадовае сувязі і які кожны год прывязджае ў Мінск з гастролімі, адзначыў, што праца з моладзьмі музыкантамі яго вельмі захапіла:

— Я бачыў, як яны заралджаюцца ад сумеснай творчасці, і гэта вядлана. Праект азначае, важны і патрэбны як мне, так і моладзі. Гіра ў аркестры неверагодна збліжае музыкантаў, робіць іх адзіным

арганізмам, і я ўпэўнены, што такі вопыт запамінацца ўсім. Выдатна, што моладзья таленты аб'ядналіся ў калектыв, каб спачатку прайсці праз няпросты рэпетыцыйны перыяд, а затым выступіць з канцэртамі ў Маскве і ў Мінску. Напэўна, гэтыя выступленні — не аднаразовае акцыя. Можам і па Расіі, і па Беларусі гастраліваць — няхай моладзь лепш пазнае нашы краіны.

ТВОРЧЫ ПРАЦЭС

Адзін з удзельнікаў праекта Саюзнай дзяржавы — Дамітрый Карнеенка. Студэнт Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі і вышчыцца на 5 курсе аркестравага факультэта (кафедра медных духавых і ударных інструментаў) — Нозі мой педагог падзіляўся навіной, што будзе прадхадзіць праслухоўванне ў Маладзёжным аркестры, — распавядае Дамітрый гісторыю свайго ўдзелу ў праекце. — Мне зацікавіла існа, таму вырашыў паспрабаваць сілы. Падрыхтоўка заняла каля тыдня. Што тычыцца твораў, якія належа- жала іграць, жорстка патраба- валі апусціцца, але пажадана было ўзяць нешта з класікі. Таму падчас абдору я выкастаў на валторне першую частку Пярашага канцэрта Рыхарда Штрауса. Я вельмі ўдзячны, што адмыслоўцы спыніліся на менавіта на маёй кандыдатуры.

З 15 па 19 лістапада мы рэцэпіравалі — па 6-8 гадзін на дзень, паколькі ў мяне было сольныя партыі, прайшоў яшчэ два карысныя заняткі з маскоўскім педагогам, рэпетыцыя з аркестрам у дні падрыхтоўкі, а таксама перад канцэртамі. У астатні час я займаўся самастойна. Працэс спадарожнічала пазытыўная творчая атмасфера, удалося пазнаёміцца з іншымі музыкантамі.

Пачас самага канцэрта я іграў толькі адну частку. На майму творы аркестрам дырыжыраваў Мікалай Шанман. Але паколькі раней я не ўдзельнічаў у такіх маштабных мерапрыемствах, адчуваў вялікую адказнасць. Па маім адчуваннях, у Мінску канцэрт атрымаўся больш атмасферным з-за акусцікі ў зале, але змацішняй прасцей было выступіць у Маскве.

Сольная ігра з сімфанічным аркестрам моцна адрозніваецца ад выканання камернай музыкі.

Наведваючы групавыя рэпетыцыі, я зразумеў, як яны павінны праходзіць, як трэба ўзаемадзейнічаць з дырыжорам. Вельмі рады і ўдзячны, што перад выпускам з Акадэміі музыкі з'явілася магчымасць убачыць сапраўдна творчы працэс падрыхтоўкі і паўдзельнічаць у такіх значных канцэртах.

МУЗЫЧНЫ КАНТАКТ

Станіслаў Паўлаў, пяцікурснік Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі (аркестравы факультэт, кафедра струнных смычковых інструментаў) таксама з удзячнасцю згадвае праект Саюзнай дзяржавы — Маладзёжны сімфанічны аркестр. — Ад беларускага боку ў калектыве было 30 студэнтаў з нашай акадэміі. У праслухоўванні маглі паўдзельнічаць усе ахвотныя, але абралі ў Маладзёжным аркестры па пэўных тэхнічных і музычных крытэрыях.

На падрыхтоўку праграмы выдзелілі тыдзень, пятам якога ладзіліся штодзённыя шматгадзінныя рэпетыцыі. Калегі з Расіі былі вельмія, ніхто не адмаўляў у дапамозе. І сапраўднага музычнага кантакта, на маю думку, удалося дасягнуць ужо на трэці дзень! Я быў шчаслівым, калі даведаўся, што папаўца ў Юрыем Абрамавічам Башметам не толькі ў ролі канцэртмайстра аркестра, але і ў якасці саліста. Рэпетыцый у мяне было зусім нямашу, але кожная правозілася на самым высокім узроўні. Таму і на выступленні ўсе выгледала прафесійна.

Першае — прайшоў у Малым тэатры ў Маскве, пасля мы прадставілі праграму на роднай сцэне ў Белдзяржфілармоніі. Іграць і там, і там было прыемна і ганарова! Удзел у міждзяржаўным праекце мне як салісту, канцэртмайстру ў аркестранту даў магчымасць назапісаць вопыт, павучыцца выдольна сабой.

Выступленні Маладзёжнага беларуска-расійскага аркестра альбіна пра папрымцы Пастаяннага камітэта Саюзнай дзяржавы, Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь і Міністэрства культуры Расійскай Федэрацыі.

Настася ЮРКЕВІЧ
Фота з архіваў герояў

Дзяржаўны камерны хор Беларусі

Хор, хор, хор!

“Беларуская музычная восені” завяршылася 30 лістапада ў сталічнай філармоніі. Сярод шматлікіх канцэртаў 49-га фестывалю вылучаліся харавыя вечарыны, заснаваныя на сінтэзе жанраў і віду мастацтва. Шмат гучала і беларуская харавая музыка, прычым не толькі ў рамках свята.

Вядучыя харавыя калектывы краіны адзіна за адным прадставілі разгорнутыя праграмы. Так, Дзяржаўная акадэмічная капэла імя Р. Шырмы пад кіраваннем Волгі Янум адкрыла слухачам “Іншую прастору”, пабудаваную на ідэі музычнай мультыкультурнай розніцы эпох, якая азорава духоўнай тэмай. Разам з харавой класікай С. Рахманінава, Р. Шчарына гучалі сучасныя творы кампазітараў некалькіх краін, беларускіх першых. Арыгінальным было спалучэнне хору з тамбурынам (Э. Віктар), віяланчэлю і алтам (Э. Эцінвальд), нават з квартэтам саксафонаў (Г. Канцэлі): капэла была асноўным апалявальнікам, а саксафоны — “групай падтрымкі” і кампантаруі.

БАГАЦЕ ФАРБАЎ

Ды ўсё ж у цэнтры апынуліся перліны айчынных аўтараў, апрацоўкі народных песень. Алене Атрашкевіч, старшыні Беларускага саюза кампазітараў, калектыву Волгі Янум замовіў твор буйной формы — і ўзнікла партытура “Тайны быцця” на словы Амары Хаяма. Прэм’ера ўсяго музычнага палатна адбудзецца ўвесну, пилер жа прагучалі асобныя часткі, скарэаўшы чыснёй стылю, унёсёлі асаблівую перамену. А якой нечакана новай паўстава беларуская народная песня “Ой, рана на івана!” Атрымалася не проста апрацоўка, а каларытная аўтарская кампазіцыя ўсё той жа А. Атрашкевіч паводле фальклору.

На выставе ў філарманічным фале

Выкананне вабіла багашем фарбаў — ад нараджэння гучу з ішы да магутных кульмінацыяў. Акадэмічнае спалучалася з сучаснымі прыёмамі, скарэаванымі на пашырэнне тэмравых магчымасцей хору. Музыку дапаўнялі відэакантэнт, ападевэнны зместу твораў, і некаторыя элементы пластыкі.

Пластычныя нумары прысутнічалі і ў імпрэзе “Нараджэнне гучу...” Дзяржаўнага камернага хору на чале з Наталіяй Міхайлавай. Назву канцэрта да 35-годдзя

Пастычныя нумары прысутнічалі і ў імпрэзе “Нараджэнне гучу...” Дзяржаўнага камернага хору на чале з Наталіяй Міхайлавай. Назву канцэрта да 35-годдзя

славуэтага калектыву дала адна з работ заслужанага дзеяча мастацтваў Рэспублікі Беларусі Аляксандра Фінскага. Выстава яго скульптурны і графік, прывесчаная музычнымі, разгарнулася ў філарманічным фале. А сьлед майстра, піяніст Іван Фінскі, дзлчуўся да выканання некалькіх твораў.

Вечарына пачалася пэтычна-пластычнай праамбулай, што нагадала магічныя дзейства. У паўзроку, хаваючыся за ўзельнікамі дзівячна-малдзевай студыі пластычнага тэатра, незаўважна выйшаў хор. Яго артысты згрупаваліся ў кола, потым сталі спісамі да залы — і па чарзе паварочваліся тварамі, вымучоўшы запомніць кожнага. Відаз (на ім былі ў тым ліку фрагменты кампазіцыяў А. Фінскага) праяквала не на спецыяльным экране, а на сцяну з вільнізнымі трубамі аргана, на кулісы, і гэта надала выявам асаблівую недагаворанасць. А голас з-за куліс успрымаўся бы голас самай сіэны.

Галасамі ж кампазітараў сталі іх творы — прыніцоўва розныя, ападевэнныя тэкстамі і індывідуальнымі аўтарамі. Акадэмічныя аўтары, акваральны почырк. Таліны Гарэлавай (“Чіны”), якія не так часта звяртацца да харавога фармату. Строгая графіка Вячаслава Пільчуко (“Крыж”). Рознакаляровыя вітражы Алены Халоскі

(“Алілуя”). Пукаты, аб’ёмны малюнак па керамцы Уладзіміра Карызы — малодшага (“Асенний часінай”) і яго ж пранікнёна-каларытныя тканы фальклорны арнамент з распушчанымі ніткамі напрыканцы (“Першы снег”). Змяшаная тэхніка Алены Атрашкевіч — бы распырскванне фарбаў па мастацкім палатне і сляды на ім ад побытавых прадметаў (“Тлушны гоман”). Беларускі творы чаргаваліся з сусветнай класікай — і ніколі не паірылі ад такога сусветна.

У апрацоўках беларускіх народных песень было чуваць і шымбаны, і ўдзяны. А пастыка набліжана выкананне да фальклорных традыцый: артысты хору і караголы вадзілі, і нібыта становіліся ў птушыныя клін, робячы ўзаіма крыламі-рукамі ды імгнучыя гуныны крык (“Ой, ляпці гуці”). А сьледжам, джак — і зноў такое сусветнае талі адзінаста асаблівасці кожнай з культур, зводзіла іх у натуральным дзьялоку.

МУЗЫЧНЫЯ ФАНТАЗІІ

Кульмінацыя харавой беларускай стала аўтарская вечарына Андрэя Саўрышкага “Саткашы з нот душы” ў канцэртнай зале “Верні горад”. Тамтэйшая акустыка — ідэальная для хору, бо надае галасам выканаўцаў аб’ём, расквэвае мяккімі, “пучкаватымі” фарбамі. Некаторы час тэму А. Саўрышкі, мастацкі кіраўнік і дырыжор Акадэмічнага хору Белтэлерадыёкампаніі, быў прыняты ў Беларускае саюз кампазітараў, і творы ўручылі пасвечанне непазвонна ў час канцэрта. Акрамя згаданага калектыву, у імпрэзе ўзельнічалі камерны хор “Салютарыс” і студэнцкі хор Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі. Тое даляка не ўсе ансамблі, для якіх мець творы, апрацоўкі і пералажэнні таленавітага мастра ў рэпертуары — гонар. Ды ў краіне амаль не засталася хароў, якія не спявалі

б кампазіцыі гэтага аўтара. Вынаходлівы менеджмент тут ні пры чым: спрацоўвае сарафаннае радць.

Як дырыжор Саўрышкі дасягае каларыстыкі гучу, “дыхання” найтанчэйшы абертоннаў. Як кампазітар — звяртаецца да глыбокіх, змястоўных тэкстаў, піша вершы і сам. Яго музыка вельмі меладычная і пры гэтым пазабліжана банальнасцямі — у тым ліку за кошт дзівоснай трансфармацыі дэсанансаў у пранікнёны кансанансы.

Пераляжэнні сімфанічных твораў, тэраў, тэраў, зроблены Андрэем, вымучоўць хор гучыць, бы аркестр, набліжана вачкавы тэраў да струнных, але не губляючы багаты менавіта харавой фактуры. Фальклорным апрацоўкам Саўрышкага ўласцівы індывідуальны падыход да кожнай песні. І беларуская ментальнасць, якой прасякнуты кампазіцыі з замежнымі карамамі. Тое ж перасансаванне рускіх народных (“Валёнка”), што звычайна спяваюцца з залічывым разгулам, ператвараецца ў вытанчана-шляхетную трагікамедыю дзівячых каханяў: ніводная аранжыроўка ў Саўрышка не бывае фармальнай, у яе абавязкова ўрываюцца ўласныя кампазіцыйныя фантазіі. Есць і ўлюбёныя драматычныя прыёмы, што дазваляюць гаварыць пра сфарміраваны аўтарскі стыль. Звычайна работы Андрэя маюць досьць працяглае ўступ, што стварае неабходны настрой, саму атмасферу — дзякуючы ёй зразумена, пры якіх абстаўнак адбываецца дзьяне: у храве ці ў народным караголе. Элемента тэатралізацыі? Але ж не ў візуальным уасабленні, а ў самой музыцы, што насычае нябачным гучанам усё паветра.

Так што хор — гэта самы танны і адначасова найбольш канцэнтры інструмент, якому падпалудна сама душа музыкі.

Надзея БУНЦЭВІЧ фота Уладзіміра ШПАГАКА

Сродкамі сучаснага танца

Як колькасць перарасла ў якасць

XXIX Міжнародны фестываль сучаснай харэаграфіі праходзіў з 22 па 26 лістапада ў Віцебску.

У цяперашнім фармаце IFMC праводзіцца з 1993 года. Сёлета ў яго цэнтры апынуўся рэспубліканскі конкурс, які чаргуюцца з міжнародным. Такая форма ўзнікла, каб надалі больш увагі айчынным харэаграфам і іх праектам, якія раней не маглі на роўных канкураваць з замежнымі. Яно і не дзіва: у нас пачалі займацца кірункам contemporary dance усюго некалькі дзесяцігоддзю таму, і да некаторага часу вясцелі фестываль заставіў азідным такога таму ў ім ападу склаўся вельмі моцны асветніцкая лінія, што захавалася і дагэтуль: лекцыі, майстар-класы, творчыя сустрэчы, праглядзі найлепшых узорнаў сучаснай харэаграфіі з іх далейшым абмеркаваннем. Акрамя таго, багатая гаспаева праграма, якая сёлета ўтрымлівала спектаклі з Беларусі і Расіі. У далатак, як заўсёды, тэматычная фотавыстава.

НАЙЛЕПШЫЕ З НАЙЛЕПШЫХ

Нягледзячы на рэспубліканскі статус, на конкурсе, як заўжды, працавала міжнароднае журы (Беларусь, Італія, Македонія, Сербія, Харватыя), задачай якога было выносіць вердыкт па самым высокіх сусветных

параметрах. І ашэньваць не пастаўлена харэаграфію ці яе выкананне, а нумары цалкам. Па традыцыі, спаборніцтва праводзілася ў некалькіх тэраў. Спярша арганізатары аналізавалі дасяжныя з’яўкі з відеаагараграфам і іх праектам, якія раней не маглі на роўных канкураваць з замежнымі. Яно і не дзіва: у нас пачалі займацца кірункам contemporary dance усюго некалькі дзесяцігоддзю таму, і да некаторага часу вясцелі фестываль заставіў азідным такога таму ў ім ападу склаўся вельмі моцны асветніцкая лінія, што захавалася і дагэтуль: лекцыі, майстар-класы, творчыя сустрэчы, праглядзі найлепшых узорнаў сучаснай харэаграфіі з іх далейшым абмеркаваннем. Акрамя таго, багатая гаспаева праграма, якая сёлета ўтрымлівала спектаклі з Беларусі і Расіі. У далатак, як заўсёды, тэматычная фотавыстава.

На вышэйшую прыступку п’елсэлата ўзышоў Цэнтр сучаснай харэаграфіі Надзеі Кашкан — за нумар “Лаксар”. Другой прэмійі адзначаны сумесны праект Юліі Касабуцкай і Марыі Ізмер (кампазіцыя “Паслія”). Трэціе месца заняў праект Паўла Лузічэвіча (“Вяджэр-1”). Вельмі прастыжыю прэмію імя Яўгена Панфілава, што ўручаецца найлепшаму харэаграфу асабіста, атрымаў Дзімітрый Бязубенка — старшы выкладчыц кафедры

Эксперты: Таццяна Ратабыльская (Германія), Алена Зацьчынская (Расія), Святлана Улашоўская (Беларусь — Расія), Святлана Гуткоўская (Беларусь)

Дзімітрый Бязубенка і Святлана Гуткоўская

харэаграфіі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў. Яго калета па БДУКМ Сабіна Мазборніцтва праводзілася ў некалькіх тэраў. Спярша арганізатары аналізавалі дасяжныя з’яўкі з відеаагараграфам і іх праектам, якія раней не маглі на роўных канкураваць з замежнымі. Яно і не дзіва: у нас пачалі займацца кірункам contemporary dance усюго некалькі дзесяцігоддзю таму, і да некаторага часу вясцелі фестываль заставіў азідным такога таму ў ім ападу склаўся вельмі моцны асветніцкая лінія, што захавалася і дагэтуль: лекцыі, майстар-класы, творчыя сустрэчы, праглядзі найлепшых узорнаў сучаснай харэаграфіі з іх далейшым абмеркаваннем. Акрамя таго, багатая гаспаева праграма, якая сёлета ўтрымлівала спектаклі з Беларусі і Расіі. У далатак, як заўсёды, тэматычная фотавыстава.

ЭКСПЕРТНАЕ МЕРКАВАННЕ

Як заўжды, акрамя журы на конкурсе працаваў экспертны савет — са сваям уласным поглядам на працэсы развіцця сучаснай харэаграфіі. Таму для паўнага карышніцы мы звярнуліся па каментарыі да старшын абедвох строгіх камісій.

— Конкурс атрымаўся вельмі прадстаўнічым, — распавяла старшыня экспертнага савета, загадчыца кафедры харэаграфіі Беларускага ўніверсітэта культуры і мастацтваў Святлана Гуткоўская. — Узельнікі былі не толькі з Мінска, але і з Гомеля, Магілёва, Віцебска. На жаль, не было прадстаўнікоў Гродна, бо там з’яўляўся гэта кірунак развіцця досьць пільна. Уроўне тэхнічнага ўзроўня выканальніцкага майстэрства. Узельнікі добра валодаюць сваім целам, навучаны сучаснай тэхніцы, што дазваляе харэаграфам уасабляць самыя смелыя ідэі. Такое падняццё планкі я звязваю ў тым ліку з працай нашай кафедры, якая ўжо б’еюцца за дзесяцігоддзе мэтазна-

кіравана рыхтуе спецыялістаў у гэтай сферы. У конкурсную праграму былі адабраны ажно сем праектаў студэнтаў і выкладчыкаў кафедры з дзевяці нумарамі. Калі ж далучыць сюды нашых выпускнікоў, дык лічба ўзрастае яшчэ больш. А галоўнае — колькасць перарасла ў якасць. Адначасна Кацірыну Паўлаву, якая пасля завяршэння вучобы прызвалася ў Віцебск як таленавіта, а іхпер прывезла ўласны калектыв — “Арыгамі”. Адначасна таксама ўзрастае жаданне працаваць у буйной форме. Бо кампазіцыі па 20 з нечым хвілін — гэта, па сутнасці, ужо аднакватэры балеты. Узраўнавала разнастайнасць: былі цікавыя сола, дуэты, камерныя, а таксама масавыя нумары. Больш асэнсаваным стаў выбар музыкі (у асноўным інструментальнай, а не англамоўных песень, як раней), яе мантаж, імкненне знайсці адпаведныя касцюмы, выстаіць тэатральныя сцэны. Узрасла сцёнічная культура. Разнастайная была тэматыка: асабіста анісны, філасофскія тэмы, прывесчанні Піне Бауш, Сары Бернар, нават медыцынскі аспект. У тым жа “Лаксары” — дэсанцыятыўны разлад асобы дзлчуўчы, у якой бышчам ужаваюцца чатыры розныя чалавекі. Упершыню я ўбачыла яго яшчэ на прэм’еры ў Мінску і загітавала Надзею паехаць з ім на IFMC. У экспертнага савета і журы часам былі розныя праярытэты. Журы складалася ў асноўным з харэаграфіў, дзе кожны шукае тое, што яго бліжэй. Сярод экспертаў жа пераважалі крытыкі, тэарэтыкі, у тым ліку з Германіі і Расіі, якія шмат чаго бачылі і аналізавалі (я, да прыкладу, апошнім часам была на харэаграфічным фестывалі ў Эксфарбургу, Санкт-Пецярбургу, Сочы, Казані). Таму ў другі тры прайшлі не ўсе тэмы, калі мы адзначалі. Але перамога “Лаксара” — заканамерная.

НА ПОГЛЯД ЖУРЫ

— Тэндэнцыя адна і вельмі станоўчая, — падкрэсліў старшыня журы, народны артыст Беларусі **Канстанцін Кузняцоў**. — Расце выканальніцкі ўзровень. І не проста таму, што нумары добра адрэпрэсаваны (гэта сама сабой), а таму, што краіне вядзецца планерная метадычная праца па навучным сучасным харэаграфічным тэхнікам. Радуе шматлікасць работ, якія з’яўляюцца рознай тэм, сучасную праблематыку. Я даўно саду за IFMC. Спачатку быў удзельнікам, потым членам журы, цяпер воль “дарос” да старшыняў (дарчы, журы працавала зладжана, спрэчка і рознагалосе не было). Арганізацыя — бездакорная. Марына Рамановская, якая ўдзельнічала ў фестывалі ўсе 37 гадоў і ў сваю час выступіла аўтарам яго ідэі, стварыла вдалую каманду: усё працуе як гадзіннік. Дадам, што калісьці некаторыя тасіяныя спектаклі фестывалю паказваліся ў нашым Вялікім тэатры, нават у іншых гарадах. Сёлета таксама адзіны з балетаў дэманстраваўся ў сталічным Палацы прафсаюзаў. Але было б добра вярнуць ранейшую традыцыю, бо той жа “Куб неврызны” Тэатра сучаснага танца “Каннан данс” з Санкт-Пецярбурга не сорамна было б паказаць у Вялікім.

Надзея БУНЦЭВІЧ

МАГІЛЕЎСКИ АБЛАСНЫ ДРАМАТЫЧНЫ ТЭАТР
г. Магілёў, вул. Першамайская, 7, тэл.: 8 0222 656604 (каса), сайт: mdrama.by

- Prank comedy ў 2 дзях "Шалёныя грошы" (16+). 1 снежня ў 18.30.
- Музычная казка ў 1 дзеі "Шматкі па закутках" (0+). 2 снежня ў 12.00.
- Бадавіў у 2 дзях "Бяда ад пшчотнага сэрца" (12+). 2 снежня ў 18.30.
- Музычная казка "Два клёны" (6+). 3 снежня ў 12.00.
- Камедыя "Хітрыкі Скалена" (16+). 3 снежня ў 18.30.
- Драма ў 2 дзях па матывах апавесці Л. М. Талстога "Фальшывы купон" (18+). Гастролі "Каляда-тэатра" (Екацярынбург, Расія). 4 снежня ў 18.30.
- Драма ў 2 дзях "Маскара" (18+). Гастролі "Каляда-тэатра" (Екацярынбург, Расія). 5 снежня ў 18.30.
- Сцэны рускага жыцця ў 2 дзях "Ганна Карэніна" (18+). Гастролі "Каляда-тэатра" (Екацярынбург, Расія). 6 снежня ў 18.30.
- Французская камедыя ў 2 дзях "Сем жанчын на шы" (16+). 7 снежня ў 18.30.
- Меладрама "Яшчэ раз пра каханне" (16+). Гастролі Беларускага дзяржаўнага маладзёжнага тэатра. 8 снежня ў 18.30.
- Казка-фантастыка ў 1 дзеі "Іншпаланецыя" (0+). 9 снежня ў 12.00.
- Камедыя ў 1 дзеі "Настаўленне для ахвотных ажаніцца" (16+). 9 снежня ў 18.30.

УНП 700184039

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ТЭАТР ІМЯ ЯНКИ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Энгельса, 7, тэл.: 8 017 3654237, 8 017 3576627, пошта: kupalilet@mail.ru

- Містычная легенда пра каханне ў 1 дзеі "Чорная панна Нясвіжа" (12+). Галоўная сцэна. 3 снежня ў 19.00.
- Трагікамедыя "Апошні атракцыён" (16+). Галоўная сцэна. 5 снежня ў 19.00.
- Камедыя ў 2 дзях "Паўлінка" (12+). Галоўная сцэна. 6 снежня ў 19.00.
- Рэвію ў 1 дзеі "Вечар" (12+). Галоўная сцэна. 8 снежня ў 19.00.
- Прадстаўленне "Музыка душы" (0+). Камінная зала. 7 снежня ў 19.00, 9 снежня ў 19.00.
- Спектакль "Двор майго дзціства" (6+). Камерная сцэна. 2 снежня ў 19.00, 7 снежня ў 19.00.

УНП 100377901

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пл. Парыжскай Камуны, 1, тэл.: 8 017 2431041 (каса), 8 017 3615493

- Балет у 2 дзях "Ілюзіі кахання" (12+). Прэм'ера. 2 снежня ў 18.00, 3 снежня ў 18.00.
- Канцэрт "На струнах арфы" (12+). Камерная зала імя Л. П. Александровскай. 6 снежня ў 19.30.
- Канцэрт лаўрэатаў XVII Міжнароднага конкурсу імя П. І. Чайкоўскага (12+). Да 24-й гадавіны стварэння Саюзнай дзяржавы. 8 снежня ў 18.00.
- Опера ў 2 дзях "Іаланта" (6+). Прэм'ера. У межах XIII Мінскага міжнароднага Каляднага опернага форуму. 10 снежня ў 18.00.

УНП 191081322

ВІЦЕБСКАЯ АБЛАСНАЯ ФІЛАРМОНІЯ

г. Віцебск, вул. Леніна, 69, тэл. касы: 8 0212 368387, сайт: vitebsk-fil.by

- Квартэт імя **ТАНЕЕВА** — вечар класічнай музыкі ў межах **XXXIV МІЖНАРОДНАГА МУЗЫЧНАГА ФЕСТИВАЛЮ ІМЯ І. І. САЛЯРЦІНСКАГА** (6+). 5 снежня ў 19.00.
- Новая імпрэза ў межах цыкла лекцый-канцэртаў **AD LIBITUM**, прысвечаная **АРСЕНІЮ ТАРКОВСКАМУ** (6+). 7 снежня ў 19.00.
- "ЧОРНАЕ І БЕЛАЕ" — сусветная класіка для аргана, фартэпіяна і вакалу. 8 снежня ў 19.00.
- Прадстаўленне "КАРАМЕЛЬКА І ГАРШЫНКА НА КАРЫБСКИХ АСТРАВАХ" (3+) у межах праекта "ФІЛАРМОНІЯ — ДЗЕЦЦЯМ". 9 снежня ў 11.00.
- Прэм'ера. Прадстаўленне "БРАТКА ЛІС І БРАТКА ТРУС" (3+) у межах праекта "ФІЛАРМОНІЯ — ДЗЕЦЦЯМ". 10 снежня ў 11.00.

УНП 300149385

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"

г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19, тэл.: 8 01770 20602, 8 01770 20660, 8 029 5518051, 8 029 1903149

Палацавы ансамбль

- Часовая экспазіцыя Волгі Старасцінай "Звяжам свет прыгажосцю". Калекцыйная зала "Нумізматыка і фалерыстыка". Да 21 студзеня 2024 года.
- Выстава "Упершыню экспанат. 3 фонду Нацыянальнага гісторыка-культурнага музея-запаведніка «Нясвіж»", прысвечаная 30-годдзю ўстаноў і 800-годдзю горада Нясвіжа. Вялікая выставачная зала. Да 9 студзеня 2024 года.
- Часовая экспазіцыя "Ператвораныя ў попл".
- **Генацыд беларускага народа на тэрыторыі Нясвіжскага раёна ў гады вайны**. Да 13 кастрычніка 2024 года.
- Экспазіцыя "Цудатворная Жыровіцкая ікона Божай Маці ў камені". Аўтар праекта А. В. Пяпельскі. Малая выставачная зала. Да 18 лістапада 2024 года.
- Міжнародны выставачны праект "Castrum doloris. Пахавальныя цырыманіал Нясвіжскага двара". У складзе пастаяннай экспазіцыі.

Меропрыемствы

- Квэст "Палацавыя тямніцы".
- Виртуальныя выставы: "Ператвораныя ў попл".
- **Генацыд беларускага народа на тэрыторыі Нясвіжскага раёна ў гады вайны**, "Нясвіж — здабытак сусветнай культуры", "Разбураныя след вайны ў архітэктуры Нясвіжа", "Шэдэўры калекцыі і ўнікальныя артэфакты музея-запаведніка «Нясвіж»".
- Тэматычныя і аглядныя экскурсіі па гісторыка-архітэктурных помніках і ландшафтных парках Нясвіжа.

Адзел экскурсійнай і інфармацыйнай дзейнасці

- (г. Нясвіж, вул. Гейсіка, 1)
- Часовая экспазіцыя Андрэя Ждановіча "Беларускі пейзаж". Да 31 студзеня 2024 года.

Ратуша

- (г. Нясвіж, вул. Савецкая, 3)
- **Пастаянныя экспазіцыі**
- "Гарадское самакіраванне ў Нясвіжы ў XVIII — 1-й палове XIX стст."
- "Нясвіж у міжваенны час. Людзі і падзеі".
- Калекцыя гадзіннікаў XIX—XX стагоддзяў "Культура часу". 3 фонду музея-запаведніка.

Меропрыемствы

- Квэсты: "Безаблічны артэфакт", "Карта сямі каралеўстваў", "Музейны дэтэктыў", "Музейнае расследаванне".
- Культурныя мерапрыемствы: "Прыём у княгіні", "Дзень нараджэння ў ратушы" (група да 12 чалавек ад 6 да 11 гадоў).
- Сюжэтна-ролевая развівальная праграма "Школа шпіёнаў" (да 25 чалавек).
- Гульня-знаёмства "Музейка аб музеі" (група да 25 чалавек ад 4 да 7 гадоў).
- Гульнявая праграма "Выкрунтасы" (група да 25 чалавек).

Падрабязнасці па тэлефонах 8 01770 20602, 8 01770 20660 або на сайце niasvizh.by.

УНП 600207920

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г. п. Мір, Карэліцкі р-н, Гродзенская вобл., тэл.: 8 01596 36290, 8 01596 36270

- **Пастаянная экспазіцыя.**
- Часовая экспазіцыя "Выстава абразоў з фонду Карэліцкага раённага краязнаўчага музея" (0+). Царква-пахавальня князёў Святаполк-Мірскіх. Да 10 снежня.
- Часовая экспазіцыя васковых фігур "Тайная вячэра" (0+). Да 10 снежня.
- Аглядныя і тэматычныя экскурсіі.
- Экскурсіі з элементамі тэатралізацыі для дзяцей і дарослых.
- Экскурсія для двух "Інтрыгі Купідона".
- Квэст-экскурсія для ўсёй сям'і "Легенды і паданні Мірскага замка".
- Музейныя заняткі для дзяцей сярэдняга школьнага ўзросту: "Святоточная страва для князя па старадаўнім рэцэпце", "Асаблівасці жаночага касцюма XVIII ст.", "Арганізацыя войскі і вайсковая справа ВКЛ у XVI ст.", "Печы з каробкавай кафлі XVI—XVII стст. у палацы князёў Радзівілаў".

УНП 690201541

БЕЛАРУСКИ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Пераможаў, 8, тэл.: 8 017 2030792, 8 029 1440792, 8 017 3271166

- **Пастаянная экспазіцыя.**
- Часовая экспазіцыя "Адзіная памяць верная", прысвечаная 80-годдзю з пачатку вызвалення Беларусі.
- Запрашаем юных наведвальнікаў у прастору "Музей для дзяцей" — гэта ўтульная атмосфера партызанскага лесу ў спалучэнні з сучаснымі тэхналогіямі, добрымі і ўважлівымі музейнымі педагогамі. На пляцоўцы праходзяць заняткі і лекцыі, майстар-класы і інтэрактыўныя праграмы для хлопчыкаў і дзяўчынак ды іх бацькоў.
- **Прастора працуе з сярэдзі па нядзелю!**
- Навагодняя інтэрактыўная праграма "Аперацыя «Выратуем Новы год»" — захапляльны квэст для дзяцей. Яны адпрацяць ў зямлянае падарожжа, каб выратаваць самае чароўнае свята! Праграма адбудзецца 26, 29, 30 снежня і 3, 5, 6 студзеня. Ужост удзельнікаў — ад 5 да 10 гадоў. Кошт уваходнага білета на праграму для дзіцяці (з правам наведвання экспазіцыі) — 15 руб., для аднаго суправаджальніка квіток бясплатны. **Абавязковыя папярэдні запіс і набыццё білетаў у касах музея да 15 снежня.**

Падрабязнасці на сайце warmuseum.by.

УНП 100235472

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ЦЭНТР СУЧАСНЫХ МАСТАЦТВАЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 47, тэл.: 8 017 2427814, час працы: аўторак — нядзеля з 12.00 да 20.00

- Выставачы праект "Падарожжы Фёдара Конохавы". 3 2 снежня 2023-га да 28 студзеня 2024 года.
- Курс "Арт-азбука ў НЦСМ" (8+). Да 31 мая 2024 года. Кожная сустрэча складаецца з тэарэтычнай часткі і творчых заняткаў. Яны праходзяць у інтэрактыўнай форме, удзельнікі чакаюць практычных заданняў, майстар-класы, квэсты і гутаркі з мастакамі. Праграма курса пабудавана на работах, якія захоўваюцца ў фондзе ўстаноў, сучасных беларускіх аўтараў. Працягласць аднаго занятку — 2 гадзіны. Колькасць удзельнікаў у групе — 10–12 чалавек. Перыядычнасць заняткаў — 2 разы на месяц па суботах. Кошт аднаго занятку — 15 рублёў. Абавязковая папярэдняя рэгістрацыя!
- **Дадатковая інфармацыя і запіс на курс па тэл.: 8 017 2350331, 8 017 3629336 (9.00 — 17.00).**

УНП 192545414

Нацыянальны мастацкі музей Рэспублікі Беларусь

аказвае фізічным і юрыдычным асобам паслугі па рэстаўрацыі і кансервацыі ікон, твораў выяўленчага і дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва.

Тэлефоны: **8 017 3970163, 8 025 6677819.**

УНП 100377711

Карыстаецеся стыкерамі ў анлайн-ліставанні і хочаце папоўніць сваю калекцыю? Прапануем стыкерпак ад "Культуры"! Выказаць эмоцыі вам дапамогуць класікі беларускай літаратуры. Выбярце самую тропную цытатаў — і здзіўліцеся сурзимоўцаў у Telegram!

У нашым Telegram-канале вы можаце даведацца больш цікавых фактаў пра беларускае мастацтва, паўдзельнічаць у віктарынах і апытанках, прачытаць пра культурнае жыццё краіны. Далучайцеся!

КУЛЬТУРА

Сайт: kultura-info.by
E-mail: kim@kultura-info.by

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ ГАЗЕТА, ДЛЯ ДАСУГУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА) Выдаецца на беларускай мове.

Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Рэгістрацыйнае пасведчанне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Выдавец — рэдакцыйна-выдавечкая ўстанова "КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА".

Дырэктар — КУЗНЯЦОВА Наталія Васільеўна.

Рэдакцыя газеты "Культура": Галоўны рэдактар — КУЗНЯЦОВА Наталія Васільеўна.

Намеснік галоўнага рэдактара — ШЧУРОК Жанна Генадзеўна.

Адказны сакратар — Галіна МАЛІНУСКАЯ.

Рэдактар аддзела — Віктар ГАУРЫШ.

Аглядальнік рэдакцыі: Яўгенія ГАБЕЦ, Антон РУДАК, Ганна САКАЛОВА, Ілья СВІРЬЦЫН, Дзмітр ШЫКА, Заніпер ЮРКЕВІЧ, Настася ЮРКЕВІЧ.

Рэдактар літаратурны — Машэвіч ЗАЙЦАУ.

Рэдактар мастацкі — Мікалай КАСЦЮКОУ.

Адрас рэдакцыі: 220013, г. Мінск, праспект Незалежнасці, 77, чацвёрты паверх.

Тэлефон: 8 017 2860797. Тэлефон-факс: 8 017 3345741. Бухгалтэрыя: 8 017 3345735. Рэкламны адзел: 8 017 2860797.

Падпісанні індэкс: 63875, 638752, 63879. Ільготны на паўгоддзе: 63872, 638722 (зніжка 15 %).

Камплект (газета "Культура" і часопіс "Мастацтва"): 63874, 638742 (зніжка 10 %).

Рознічны кошт — па дамоўленасці.

* — матэрыял на правах рэкламы.

Аўтары допісаў паведамляюць прозвішча, поўнасю імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (наум, дату выдання, кім і калі выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас.

Аўтары рэдакцыі не рэдагуюцца і не апрацоўваюцца.

Меркаванне аўтара можа не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі.

Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў.

Падпісана ў друку 30.11.2023 у 16.00. Замова № 2843. Наклад 3318.

Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства "Выдавецтва Беларускага Дома друку". 220013, г. Мінск, праспект Незалежнасці, 79/1. ЛП № 3820000007667 ад 30.04.2004.

© "Культура", 2023.